

5 iyun - Su Təsərrüfatı və Meliorasiya İşçiləri Günüdür

Azərbaycan qədim suvarma ölkəsidir. Onun əsas kənd təsərrüfatı bazası sayılan Kür-Araz düzənliyi suvarılan torpaqların istifadə edilməsi baxımından dünyanın ən qədim və unikal regionlarından biridir. Ölkə ərazisi quraq və arid zonada yerləşdiyinə görə burada suvarma aparılmadan, meliorasiya və su təsərrüfatını inkişaf etdirmədən kənd təsərrüfatı məhsullarının yetişdirilməsi mümkün deyil. Bunu böyük uzaqgörənliklə qeyd edən və "Meliorasiya və su təsərrüfatı obyektləri bizim sərəfimizdir və bu sərəfədən səmərəli istifadə etməliyik" sözlərini tarixə yazmış ulu öndər Heydər Əliyev meliorasiya və su təsərrüfatı sahəsinə daim diqqət mərkəzində saxlamış, onun inkişafına xüsusi əhəmiyyət vermişdir.

Azərbaycanda meliorasiya və irriqasiya işlərinə keçən əsrin əvvəllərində, lakin onun genişmiqyaslı, intensiv inkişafına ulu öndər Heydər Əliyevin respublikaya rəhbərlik etdiyi 1969-cu ildən başlanmışdır. Bu vaxtdan etibarən ölkənin kənd təsərrüfatında, sənayesində, ümumiyyətlə iqtisadiyyatın bütün sahələrində xüsusi bir yüksəliş dövrü başlandı. Ölkədə kənd təsərrüfatının inkişaf etdirilməsi haqqında bir neçə tarixi qərar qəbul edildi. Bu qərarlarda nəzərdə tutulan tədbirlərin yerinə yetirilməsi təmin etmək məqsədilə kompleks meliorasiya proqramları hazırlandı və meliorasiya olumusu torpaqlarda kənd təsərrüfatı istehsalının sabit səvişdə artırılması üçün mühüm tədbirlər işlənilməyə keçirildi. 1971-1975-ci illərdə ölkədə meliorasiya işlərinə 1966-1970-ci illərdəki nisbətən iki dəfədən çox vəsait ayrıldı. Bu müddətdə 23,5 min hektar yeni suvarılan torpaqlar istifadəyə verildi, 156,8 min hektar suvarılan torpaqların meliorativ vəziyyəti yaxşılaşdırıldı, 88 min hektar sahədə torpaqların yuyulması, o cümlədən 48 min hektarda əsəli yuma, 110,3 min hektar sahədə suvarma şəbəkələrinin yenidənqurulması, 133,2 min hektar sahədə hamarlaşdırma işlərinin aparılması təmin olundu, 248,6 min hektar qış otlaq sahələrində su təminatı sistemləri yaradıldı. Bu illər ərzində bir sıra irriqasiya və meliorasiya obyektləri, o cümlədən Araz çayı üzərində həcmi 1,35 milyard kubmetr olan Araz su anbarı su elektrik stansiyası ilə birləşdirilən Azərbaycan Respublikası və İran İslam Respublikası ərazilərində 400 min hektar sahəni suvaran Mil-Muğan hidroqovşağı, uzunluğu 37 kilometr, sərfi saniyədə 80 kubmetr olan Baş Mil kanalı, ümumi uzunluğu 71 kilometr olan Yuxarı Mil və Yeni Xan qızı kanalları, Naxçıvan MR-də 6 min hektar sahəni suvaran Arpaçay nasos stansiyaları, Naxçıvan suvarma sistemi, Qusar rayonunda Caqar-Cibir magistral kanalı, Şamaxı rayonunda həcmi 3,5 milyon kubmetr olan Zoqolovoçay su anbarı və digərləri tikilib istismara verildi. Həmin dövrdə yerinə yetirilən tikinti işlərinin xarakterik cəhətlərindən biri onların yüksək texniki səviyyədə aparılması idi.

1976-1982-ci illərdə ulu öndər Heydər Əliyevin xüsusi diqqət və qayğısı nəticəsində su təsərrüfatı və meliorasiya obyektlərinin tikintisi, torpaq fondunun sağlamlaşdırılması və suvarma-drenaj sistemlərinin yenidənqurulması sahəsində aparılan işlərin miqyası daha da genişləndirildi. Bu illərdə meliorasiya tədbirlərinə yönəldilən vəsaitin miqdarı 1971-1975-ci illərdəki nisbətən 2,4 dəfə artdı, 605 min hektar sahədə suvarma sistemləri yenidən quruldu, 89,6 min hektar yeni suvarılan sahələr istifadəyə verildi, 137 min hektar torpaq meliorativ cəhətdən yaxşılaşdırıldı, 274,4 min hektar sahədə əsəli hamarlaşdırma işləri aparıldı. Bu dövrdə Tərtərçay çayı üzərində 144 min hektar sahəni suvaran suyu ilə təmin edən həcmi 550 milyon kubmetr olan Sərsəng su anbarı su elektrik stansiyası ilə birləşdirilən, həcmi 5,86 milyon kubmetr olan Madagız su anbarı, Naxçıvan MR-də Arpaçay çayı üzərində həcmi 150 milyon kubmetr olan Arpaçay su anbarı, Naxçıvan çayından qidalanan, həcmi 12,7 milyon kubmetr olan Sirab su anbarı, Füzuli rayonunda həcmi 9,5 milyon kubmetr olan Aşağı Kəndəlçay su anbarı, Lənkəran rayonunda həcmi 52 milyon kubmetr olan Yuxarı Xanbulancaq su anbarı kompleksini, Tovuz rayonunda nasos stansiyası və bir sıra digər obyektlər tikilib istismara verildi. Bütün bunların nəticəsində respublikada kənd təsərrüfatı bitkilərinin məhsuldarlığı və ümumi məhsul istehsalı bir neçə dəfə artdı.

Ulu öndər keçmiş İttifaq rəhbərliyində olduğu illərdə da respublika iqtisadiyyatının, o cümlədən meliorasiya və su təsərrüfatının inkişafını daim diqqət mərkəzində saxlamışdır. Lakin böyük təəssüf hissi ilə qeyd etmək lazımdır ki, o, keçmiş İttifaq rəhbərliyindən getdikdən sonra kənd təsərrüfatının, xüsusilə da meliorasiya və su təsərrüfatının inkişafı, demək olar ki, tamamilə dayandı. Keçmiş respublika rəhbərliyinin sərəfəsizliyi və bu sahəyə laqeyd münasibəti nəticəsində meliorasiya və su təsərrüfatı üzrə aparılan işlərin sürəti və həcmi kəskin sürətdə azaldı, kapital qoyuluşu heçə endirildi, sistemlərin istismarına ayrılan bütüncü vəsaitinin xüsusi əhəmiyyəti obyektlərin saxlanması, istismarı, təmir-bərpası son dərəcə çətinləşdi.

Bela bir şərətdə 1993-cü ildə ulu öndər Heydər Əliyevin ikinci dəfə respublika rəhbərliyinə gəlişi meliorasiya və su təsərrüfatı sahəsinə mühv olmaqdan xilas etdi, sahe öz inkişafını yeni mərhələsinə qədəm qoydu, ona dövlətin diqqət və qayğısı bərpə olundu, müdər meliorasiya potensialından daha səmərəli istifadə olunması yolları və sahənin gələcək inkişaf istiqamətləri müəyyənləşdirildi. Onun göstərişləri əsasında respublikaya ayrılan xarici investisiyalar ilk növbədə bu sahənin inkişafına yönəldildi. Ölkənin bazar iqtisadiyyatına keçməsi ilə əlaqədar aqrar sahe ilə paralel olaraq meliorasiya və su təsərrüfatında da islahatların həyata keçirilməsinə başlandı, onların normativ hüquqi bazası yaradıldı. Bu məqsədlə 40-dan artıq normativ hüquqi sənəd hazırlandı ki, bunlardan da ən mühümü 1996-cı ildə imzalanmış "Meliorasiya və irriqasiya haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunudur. Qanun meliorasiya və irriqasiya sahəsində dövlət idarəçiliyinin əsaslarını, meliorasiya və irriqasiya tədbirlərinin aparılması qaydalarını müəyyənləşdirir.

Ulu öndərin göstərişlərini əsas tutaraq respublikaya qoyulan xarici investisiyalar ilk növbədə meliorasiya və su təsərrüfatı sahəsinə yönəldildi. Xarici investisiyaların səmərəliliyini təmin etmək məqsədilə tikintisi yarımçıq qalmış 150 obyektəndən respublika üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən 11 obyekt seçildi və onlardan iqtisadiyyatımız üçün ən vacib olan üç obyektin - Baş Mil-Muğan kollektorunun tikintisinin, Samur-Abseron suvarma sisteminin yenidən qurulmasının və Naxçıvan Muxtar Respublikasında Vayxır su anbarının tikintisinin birinci növbədə maliyyələşdirilməsi qərar alındı.

Ümummilli lider Heydər Əliyev İslam dünyasının böyük hörmətini və ehtiramını rəmzi olaraq İslam İnkişaf Bankının rəhbərliyi Baş Mil-Muğan kollektorunun tikintisinin davam etdirilməsinə güzəştli kredit və Samur-Abseron suvarma sisteminin yenidən qurulması sxeminin hazırlanmasına avəzsiz olaraq vəsait ayırdı. İslam İnkişaf Bankının krediti və respublika büdcəsindən ayrılan vəsait hesabına 1998-ci ildə kollektorun tikintisinin davam etdirilməsinə başlandı və 2000-ci ilin noyabr ayında kollektorun 52,7 kilometr uzunluğunda 2-ci buraxılış kompleksinin tikintisi yüksək keyfiyyətlə başa çatdırılaraq istismara qəbul olundu.

mesuliyyəti və taleyüklü bir vəzifəni şərəflə irəli apara biləcək unikal dövlət idarəçiliyi təfəkkürünə malik işçisi varisi İlham Əliyev xalqımıza bəxş etməsi olmuşdur. Mehribanımız nəticəsində ki, Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi strateji inkişaf kursu, Heydər Əliyev siyaseti, Heydər Əliyev ideologiyası bu gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən böyük əzm və qətiyyətlə davam etdirilir. Heydər Əliyev kimi siyasət və idarəçilik korifeyindən sonra ölkənin idarə edilməsi nə qədər çətin görünsə də, Prezident İlham Əliyev bu işin öhdəsindən layiqincə gəlir və öz fəaliyyəti ilə artıq sübut etmişdir ki,

hissəsinin və bu hissədə yerləşən uzunluğu 185,7 kilometr olan təsərrüfatlararası kanalların yenidənqurulması işləri 2007-ci ildə başa çatdırılmışdır. Respublikanın 500 min hektar suvarılan sahələrindən düzülür qunt sularının Zəzar dənizinə axdırılmasını təmin edən Baş Mil-Muğan kollektorunun 3-cü hissəsinin tikintisi 2006-cı ildə başa çatdırılaraq Mil-Qarabağ kollektoru ilə birləşdirilmişdir. Samur-Abseron kanalının 50-ci km-dən suyun Taxtakörpü su anbarına verilməsi məqsədilə 2008-ci ildə tikintisinə başlanmış, uzunluğu 32 kilometr olan Valvələçay-Taxtakörpü kanalının, ümumi tutumu 268,4 milyon kubmetr olan Taxtakörpü

olummuş gücü 24,4 MVT olan su elektrik stansiyası vasitəsilə ildə 56 milyon kvt elektrik enerjisinin istehsal olunmasına, Gəncə və Şəmkir şəhərlərinin, Samur rayonunun Nəbiəğalı qəsəbəsinin əhalisinə ildə 50 milyon kubmetrə yaxın ekoloji icmali təmiz suyun verilməsi imkan yarandı. Hazırda su anbarından Şəmkir şəhərinə icməli su verilir, Gəncə şəhərinə və Samur rayonunun Nəbiəğalı qəsəbəsinə isə icməli su xətti hazır olduqdan sonra suyun verilməsi təmin ediləcəkdir. Kompleks layihəyə daxil olan Şəmkir və Göygöl rayonlarının 24663 hektar (ondan 7878 hektarı yeni suvarılan) əkin sahələrinə Şəmkirçay su anbarından suvar-

qəsəbəsinin və Qarasu kəndinin 3212 hektar yeni suvarılan torpaq sahəsi suvarma suyu ilə təmin edilmişdir, Ağcabədi rayonunun 7737 hektar qış otlaq sahələrinə suvarma suyunun verilməsi üçün Yuxarı Mil kanalının tikintisi davam etdirilmiş, Sabirabad və Biləsuvar rayonlarında 15950 hektar az məhsuldar qış otlaq sahələrinə Kür çayından suvarma suyunun verilməsi məqsədilə nasos stansiyasının tikintisi işlərinə başlanmışdır.

Sabirabad rayonunun Sarxanbəyli, Moranlı, Bala Həsımxanlı, Əllənbəyli kəndlərinin 11698 hektar (ondan 200 hektar yeni suvarılan torpaqlar) torpaq sahəsinin suvarma suyu ilə təmin edilməsi üçün 2015-ci ildə rayonun Azadkənd kəndi yaxınlığında Kür çayından su götürən "H" kanalında yenidənqurma işlərinin aparılmasına başlanmışdır. Otən müddət ərzində Kür çayında nasos stansiyasının, dördxətli təzyiqli boru kəmərinin 2 xəttinin və kanalın 7,8 kilometrlik hissəsinin tikintisi işlərinin aparılması nəticəsində 3947 hektar əkin sahəsinin su təminatı yaxşılaşdırılmış və 200 hektar yeni suvarılan torpaqlar suvarma suyu ilə təmin edilmişdir.

Eyni zamanda, işğal ərazisi ilə təmas və sərəhdə zonalarda yerləşən Füzuli və Qazax, eləcə də Kürdəmir, Goranboy, Zərdab və digər rayonların 2862 hektar torpaqlarını suvarma suyu ilə təmin etmək üçün nasos stansiyalarının və suvarma kanallarının tikintisi işləri tamamlanmışdır. Salyan rayonunda 12589 hektar az məhsuldar qış otlaq sahələrində meliorativ tədbirlərin işçi layihəsinin hazırlanması işləri aparılmışdır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin müvafiq sərəncamı ilə Ehtiyat Fondundan ayrılan vəsait hesabına 2013-2015-ci illərdə əkin sahələrinin və əkin

başlanmışdır. Taxtakörpü su anbarı zonasında 2017-ci ildə meliorativ tədbirləri davam etdirməkə Xızı, Siyəzən və Şabran rayonlarında 20728 hektar, o cümlədən 9759 hektar əkin sahələrinin su təminatının yaxşılaşdırılması və 10969 hektar yeni suvarılan torpaqlar suvarma suyu ilə təmin ediləcəkdir. Bundan Xızı rayonunda 4843 hektar (ondan 3575 hektar yeni suvarılan torpaqlar) və Şabran rayonunda 9255 hektar (ondan 5189 hektar yeni suvarılan torpaqlar) suvarma suyu ilə təmin ediləcəkdir. Neftçala rayonunda 5605 hektar (ondan 4605 hektar yeni suvarılan) və Ağcabədi rayonunda 2700 hektar yeni suvarılan torpaqlara suvarma suyu verilməlidir. Araz çayının Yeni qolunun Su suqubələdiçi qurğusundan və inşa olunmuş hissəsindən istifadə etməklə 54 km torpaq məcrada magistral kanalın tikintisi nəticəsində 39493 hektar, o cümlədən Saatlı rayonunda 24325 hektar, İmişli rayonunda 5812 hektar və Biləsuvar rayonunda 9356 hektar torpaq sahəsi su mənbəyi ilə təmin ediləcəkdir. Şəmkir maşın kanalında suburaxıcı qurğunun, təzyiqli boru kəmərinin və su hovuzunun tikintisi ilə Samux və Goranboy rayonlarında yaradılacaq aqrar parkın 4695 hektar sahəsinə suvarma suyunun çatdırılması, Kür çayı üzərində yeni inşa olunmuş nasos stansiyasının işlərinin tamamlanması, "H" kanalının 3,5 km-lik hissəsinin yenidən qurulması və tikintisi ilə Sabirabad rayonunun 2 min hektara yaxın əkin sahəsinin su təminatının yaxşılaşdırılması mümkün olacaqdır.

Rayon icra hakimiyyətlərinin təklifləri əsasında səhmdar cəmiyyətin "Azdövüsu-təslayış" institutu tərəfindən Ağdas (15 min 800 hektar), Salyan (5 min hektar), Kürdəmir (10 min 650 hektar), Hacıqabul (4 min 800 hektar), İmişli (3 min hektar), Neftçala (8 min hektar) və Samux (2 min hektar) rayonlarının ümumilikdə 49 min 250 hektar sahələrində suvarma suyunun çatdırılması üçün müvafiq meliorasiya tədbirlərinin aparılması üzrə layihə-smeta sənədləri hazırlanaraq rayon icra hakimiyyətlərinə təhvil verilmişdir.

Cari ildə kənd təsərrüfatı bitkilərinin vegetasiya suvarmasının müəssəkil keçirilməsi və respublikanın çaylarında baş verə biləcək sel və daşqın sularının maneəsiz axdılması ilə əlaqədar müvafiq tədbirlər görülür.

Cəmiyyət tərəfindən magistral kanallar üzrə bölgüsü limitləri, respublikanın çayları üzrə suvarma dövrlərində rayonlararası bölgüsü cədvəlləri hazırlanaraq təsdiq edilmiş, bütün istismar təşkilatlarında gəcə-gündüz növbətlik yaradılmış, vegetasiya suvarmasının müəssəkil həyata keçirilməsi, sudan səmərəli və qənaətlə istifadənin təmin edilməsi və su limitlərinə nəzarətin gücləndirilməsi məqsədilə cəmiyyətin müəssəsiləri ayrı-ayrı obyektlərə təhkim edilmiş, çayların gursululuq dövründə su anbarlarının doldurulması və yarına biləcək sel və daşqın sularının maneəsiz axdılması üçün bütün təxirasalmaz tədbirlər görülmüşdür.

Hazırda respublikanın su anbarlarında 15,5 milyard kb/m su yığılmışdır ki, bu da kənd təsərrüfatı bitkilərinin vegetasiya suvarmasının müəssəkil aparılmasına şərait yaradacaqdır.

Sudan istifadə planına əsasən 2017-ci ildə ümumilikdə 1 milyon 416 min hektar sahədə kənd təsərrüfatı bitkilərinin vegetasiya suvarılması nəzərdə tutulmuşdur. 1 iyun 2017-ci il tarixə 546 min hektar sahədə taxil orta hesabla 2,3 dəfə suvarılmışdır.

Suvarma mövsümünə hazırlıqla əlaqədar cəmiyyətin yerli istismar idarələri tərəfindən 1057 hidrotexniki qurğu, 193 hidropost, 37 nasos, 31 elektrik və dizel müəssəsilə, 950 subarbazion nasosu təmir edilmiş, suvarma və kollektor-drenaj şəbəkələrində 10,2 milyon kubmetr həcmdə lildən təmirəmə işləri aparılmışdır. Çay məcralarında 2,6 milyon kb/m həcmdə macratamizləmə işləri aparılmış, 168,8 kb/m sax-das və fasın bəndlər quraşdırılmış, daş-beton bəndlərdə 3,4 min kb/m həcmdə təmir işləri görülmüşdür.

Ökin sahələrinin su təminatının və torpaqların meliorativ vəziyyətinin yaxşılaşdırılması məqsədilə ayrılan təmir və bərpə işləri əkin sahələrinin vaxtında suvarma suyu ilə təmin olunmasına şərait yaradacaqdır.

Bu tədbirlərin həyata keçirilməsi nəticəsində respublikamızda torpaqların su təminatının və meliorativ vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasına, yeni suvarılan torpaqların istifadəyə verilməsi nəticəsində ölkə əhalisinin ərzaq məhsulları ilə etibarlı təmin edilməsinə, yaşayış məntəqələrinin, əkin sahələrinin, hidrotexniki qurğuların və digər infrastruktur obyektlərinin sel və daşqın sularının zərərli təsirlərindən mühafizəsinə, çayların su ehtiyatlarının nizamlanmasına hesabına onlardan daha səmərəli istifadə edilməsinə imkan yaradacaqdır.

Bütün bunlar göstərir ki, ulu öndər Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu və doğma Azərbaycanın zərəqsiz, müstəqilliyinin dönməzliyi və əbədiyyəti təmin edən siyasi kurs Prezident İlham Əliyev tərəfindən layiqincə davam etdirilməklə yanaşı, həm də yeni cəmlərlə, forma və vəsətlərlə zənginləşdirilir. Bu vaxt qədər ölkəmizdə sərəfətli inkişaf xidmət edəcək möhkəm bazanın yaradılması işi qarşıdakı dövrdə Azərbaycanın qət edəcəyi tarixi rəzaqlı yolumun, o cümlədən sosial inkişafının yeni möhtəşəm uğurlarıla müşayiət olunaçağını, ölkəmizin daha böyük sosial nailiyyətlərə imza atacağına böyük qətiyyətlə dəməyə əsas verir.

Fürsətdən istifadə edib, Su Təsərrüfatı və Meliorasiya İşçiləri Günü peşə bayramı münasibətlə ölkəmizin bütün meliorasiya və su təsərrüfatı işçilərinin təbrik edib və müstəqil dövlətimizin inkişafı naminə şəraflı işlərində onlara daha böyük müvafəqiyyətlər arzu edirik.

Əhməd ƏHMƏDZADƏ,
"Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı" ASC-nin sədri

Meliorasiya və su təsərrüfatı uğurla inkişaf edir

Heydər Əliyevin yaxından köməyi sayəsində Dünya Bankının krediti ilə 2003-cü ildə Baş Mil-Muğan kollektorunun 28,5 kilometr uzunluğunda 3-cü buraxılış kompleksinin tikintisinə başlanmışdır. Samur-Abseron suvarma sistemi ölkəmizin şimal bölgəsinin, eləcə də Bakı-Sumqayıt şəhərlərinin və Abseron yarımadasının yaşayış məntəqələrini, kənd təsərrüfatı və sənaye müəssisələrini icməli, suvarma və texniki su ilə təmin edən irriqasiya kompleks su təsərrüfatı obyektidir. Hazırda bu sistem respublikanın şimal bölgəsinin 150 min hektara yaxın torpaq sahəsinin suvarma suyunu və Bakı, Sumqayıt şəhərlərinin, habelə Abseron yarımadasının icməli, suvarma və texniki suya olan tələbatının 60 faizini təmin edir.

Uzun müddət ərzində suya daim artan ehtiyacı ödəmək məqsədilə Samur-Abseron magistral kanalını fəsiləsiz olaraq, əsaslı təmirə dayandıran istismar olunurdu. Bunun nəticəsində kanalın beton örtüyü dağılıb hissə-hissə sızandan çxmış, qurğuların bir hissəsi funksiyasını itirmiş, su itkisi artdı.

Ulu öndərin tapşırığına əsasən bu problemin həlli yolları aradılmışdır və Samur-Abseron suvarma sisteminin yenidən qurulması ilə bağlı təxirasalmaz tədbirlər işlənilməyə başlanmışdır.

İslam İnkişaf Bankının texniki yardımı ilə beynəlxalq məsləhətçi şirkət tərəfindən hazırlanmış sxemin birinci mərhələsində Samur çayı üzərində başa sığdırıcı qurğunun və Samur-Abseron kanalının Valvələçay qədər olan hissəsinin yenidən qurulması, Xanar kanalının, Vəlvələçay-Taxtakörpü, Taxtakörpü-Ceyranbatan kanallarının və Taxtakörpü su anbarının tikintisi nəzərdə tutuldu.

Vayxır su anbarının inşasına 1983-cü ildə başlanmış, lakin maliyyə vəsaitinin olmamasına görə tikinti işləri yarımçıq dayandırılmışdır. Ulu öndər Heydər Əliyev 2002-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasında olarkən onun su anbarının istismara verilməsi barədə göstərişindən sonra dövlət büdcəsindən ayrılmış vəsait hesabına Türkiyənin tikinti şirkətləri tərəfindən bu obyektin tikintisi başa çatdırılmışdır.

Ümumiyyətlə, bu illərdə 200 min hektara yaxın yeni suvarılan torpaqlar kənd təsərrüfatı döviyyəsinə cəlb edilmiş, 400 min hektara yaxın suvarılan torpaqların meliorativ vəziyyəti yaxşılaşdırılmış, 825 min hektar sahədə suvarma sistemləri yenidən qurularaq onların su təminatı artırılmış, 460 min hektar sahədə əsəli hamarlaşdırma və 150 min hektar sahədə əsəli yuma işləri aparılmış, texniki cəhətdən mübəkəmməl irriqasiya və meliorasiya sistemləri yaradılmışdır.

"Samur-Abseron suvarma sisteminin yenidən qurulması" layihəsinə daxil olan Xanar kanalının tikintisi 2006-cı ildə, Samur çayı üzərində yerləşən Baş Suqubələdiçi qurğunun bərpası, Samur çayı yaxınlığında Baş suduruldunun tikintisi, Samur-Abseron kanalının ilk 50 kilometrlik

polad dayaqlar üzərində mövqe tutan və xalqını xoşbəxt gələcəyə aparan liderdir. Meliorasiya və su təsərrüfatı sahəsində təməli ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş bir çox layihələr möhtəram Prezident İlham Əliyevin diqqət sayəsində başa çatdırılmış, bəzi layihə və tədbirlər isə hazırda uğurla həyata keçirilir. Sahəyə ayrılan vəsaitin və buna müvafiq olaraq yerinə yetirilən bərpə, yenidənqurma və tikinti işlərinin həcmi isə ildən-ile artmaqdadır.

Bunun nəticəsində mövcud meliorasiya və irriqasiya obyektlərinin istismarı xeyli yaxşılaşmış, sistem üzrə işçilərin əməkhaqqı 7,4 dəfə artmış, sahənin mədədi-texniki bazası gücləndirilmiş, 2100-dən artıq maşın və mexanizmlər, o cümlədən 1126 ədəd torpaqqaçan texnika alınmış, onların məhsuldarlığı 2004-cü ilə müqayisədə 2 dəfəyə yaxın artmışdır. Bütün maliyyə mənbələri hesabına 3736 kilometr uzunluğunda suvarma kanallarının, 2251 kilometr uzunluğunda kollektor-drenaj şəbəkələrinin tikintisi, yenidənqurulması və bərpası, 348 min hektar sahədə torpaqların su təminatının və 239 min hektar sahədə meliorativ vəziyyətinin yaxşılaşdırılması işləri yerinə yetirilmiş, 55 min hektar yeni suvarılan torpaq sahələri əkin döviyyəsinə daxil edilmişdir. Çaylarda sel və daşqınlarla qarşı 199 kilometr müddətində mühafizə tədbirləri həyata keçirilmiş, Sabran rayonunda isə 2016-cı ildə 13806 hektar yeni suvarılacaq torpaqların istifadəyə verilməsi və 16401 hektar əkin sahələrinin su təminatının yaxşılaşdırılması işlərinə başlanmışdır.

Tikintisinə 2009-cu ildə başlanmış Şəmkirçay üzərində ümumi tutumu 164,5 milyon kubmetr olan Şəmkirçay su anbarının su elektrik stansiyası ilə birləşdirilmiş 2014-cü ildə, su anbarından su götürən ümumi uzunluğu 60565 metr olan magistral kanallın tikintisi isə 2015-ci ildə başa çatdırılmışdır. Ümumiyyətlə, kompleks layihənin başa çatdırılması ilə Şəmkir, Göygöl, Samux və Goranboy rayonlarının 54 min hektara yaxın mövcud suvarılan torpaqlarının su təminatının yaxşılaşdırılması, 17 min hektar yeni suvarılan torpaqların istifadəyə verilməsinə, əhalinin elektrik enerjisinin alınmasına geniş imkan yarandırmışdır. Su anbarında inşa

ma suyunun verilməsi üçün müasir paylayıcı kanalların və suvarma şəbəkəsinin, eləcə də Samux və Goranboy rayonlarının 26584 hektar (ondan 8293 hektar yeni suvarılan torpaqlar) torpaq sahəsinin suvarma suyu ilə təmin edəcək uzunluğu 27,9 km olan Şəmkir maşın kanalının 2-ci növbəsinin tikintisi işlərinə 2015-ci ildə başlanmışdır. Şəmkir, Samux və Göygöl rayonlarının 20 min hektara yaxın (ondan 2 min hektardan çox yeni suvarılan) torpaq sahəsi suvarma suyu ilə təmin edilmişdir. Eyni zamanda Şəmkir maşın kanalının 2-ci növbəsinin 2016-cı ildə ləkə yoluna qədər 8,55 km-lik hissəsinin tikintisinin tamamlanması ilə Samux və Goranboy rayonlarının 8 min hektar (ondan 980 hektar yeni suvarılan torpaqlar) torpaq sahəsinə suvarma suyu çatdırılmışdır.

2016-cı ildə tikintisi tamamlanmış, ümumi tutumu 20 milyon kubmetr olan Tovuzçay su anbarı yığılan su hesabına Tovuz və Şəmkir rayonlarının 20 min hektara yaxın əkin sahələrinin su təminatı yaxşılaşdırılmış, 300 hektar yeni suvarılacaq torpaqlar isə suvarma suyu ilə təmin edilmişdir. Cəlilabad rayonunda ümumi tutumu 3,7 milyon kubmetr olan Göytəpa su anbarının tikintisi 2010-cu ildə başa çatdırılaraq 681 hektar yeni suvarılacaq sahələr suvarma suyu ilə təmin edilmişdir.

Ölkəmizdə iri kənd təsərrüfatı müəssisələrinin yaradılması ilə əlaqədar Şəmkirçay su anbarından "Şəmkir" Aqrarparkı 543 ha, Samur-Abseron suvarma sisteminin "Yalama" Aqrarparkının 523 ha, Yuxarı Mil kanalının 15,25 kilometrlik hissəsinin tikintisinin tamamlanması nəticəsində Füzuli, Beylağan və Ağcabədi rayonları ərazilərində 10525 ha sahədə özal təchizli təsərrüfatlarının, Neftçala rayonunda 19204 hektar (ondan 5804 hektar yeni suvarılan) torpaq sahəsinə suvarma suyunun çatdırılması təmin edəcək Kür çayında uzan nasos stansiyasının, təzyiqli boru kəmərinin və Neftçala magistral kanalının 9,55 km-lik hissəsinin başa çatdırılması ilə 967 hektar torpaq sahəsinin su təminatı yaxşılaşdırılmış və 5804 hektar yeni suvarılan torpaq sahəsinin sərəhdinə suvarma suyu çatdırılmışdır. Yuxarı Şirvan kanalından su götürən və uzunluğu 28 km olan Hacıqabul magistral kanalının tikintisi ilə Hacıqabul rayonunda yaradılmış iri kənd təsərrüfatı müəssisələrinin, Padar